

економіці не можна навіть мріяти; загальна економічна і, перш за все, фінансова стабілізація; лібералізація економіки, створення ринкової інфраструктури; розробка і реалізація державної програми створення робочих місць; розвиток соціальної інфраструктури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Народне господарство України за 1992 рік. Статистичний щорічник К.: "Техніка".- 1993.- 463 стор.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України // джерело Internet www. com. Ua.

3. Саблук П.Т. Кардинальні напрями вирішення економічних проблем в АПК .- Економіка АПК, 2005, № 5, с. 3 – 8.

4. Дієсперов В.С. Економіка аграрної праці.- К.: ННЦ ІАЕ, 2005.- 512 с.

5. Бабенко А.Г. Управление повышением производительности труда. - Донецк: ИЭП НАН Украины, 1996.-270с.

6. Пайзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – М.: Инфра – М, 1998.

7. Закон України «Про оплату праці» від 23.01.1997 р. № 20/97-ВР // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – № 51. –с.3

Анотация. Рассмотрена динамика и структура доходов населения, проанализирована тенденция изменения уровня заработной платы и определены возможности и необходимость реформирования оплаты труда.

Ключевые слова: доходы, расходы, население, стабилизация, заработная плата.

Summary. In the article the structure and dynamics of incomes of the population, necessity of reforming of system of a payment and interrelation of a payment and social transfers is considered.

Keywords: incoms, expenses, population, stabilization, salary.

*Рецензент к.е.н., професор ХНАУ ім.В.В.Докучаєва Олійник О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Сухорукова Т.Г.*

УДК 316:351.862.8

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ДЕРЖАВІ

Зова В.А. к.е.н., доцент (ДонІЗТ)

У статті розглянуто поняття «соціального управління», актуальність, проблеми та перспективи управління в сучасних умовах господарювання. Досліджено проблеми ефективності соціального управління соціальним розвитком.

Ключові слова: соціальне управління, розвиток, ефективність

Постановка проблеми та її зв'язків з науковими та практичними завданнями. Ідейна переорієнтація сучасного суспільства на загальнолюдські цінності, реальне затвердження загально цивілізованих основ в управління, обумовлюють економічні перетворення в Україні, зміни в соціальній політиці країни, розробки механізмів ефективного соціального управління як на мікро так і на макрорівнях. Безумовно сам процес

соціального розвитку є результатом ефективного соціального управління

В свою чергу соціальний розвиток пов'язаний з необхідністю створення сприятливих умов для забезпечення вирішення завдань в короткостроковий термін при найменших витратах ресурсів як економічних, фінансових, трудових, духовних і т.п. Більш того, актуальність ефективного соціального управління підтверджується посиленнями

негативних наслідків НТП та результатів тривалої економічної кризи на Україні.

Аналіз літератури Питаннями управління соціальним розвитком і соціальною ефективністю займалися різні вітчизняні та зарубіжні вчені – економісти, такі як Афанасьєв В.Г., [3] Атамарчук Г.В. [6], Волков Н.А. [2], Гладішев А.Г. [1], Іванов В.Н. [1,5], Кабушкін Н.І. [3], Петерс Т. [7], Уотерман Р. [7] та інші.

Проте дана проблема вивчена в Україні досить слабо, оскільки наука соціального управління як самостійний науковий напрямок не сформована у повному обсязі. Взагалі, сьогодні в Україні, Росії та за кордоном відсутня адекватна теорія соціального управління. В умовах відсутності такої теорії керівники держави і установ різного рівня змушені спиратися на сформовані традиції, інтуїцію і суб'єктивний досвід управління, що призводить до негативних наслідків.

Мета роботи (постановка завдання). За таких умов доцільно, на нашу думку, викласти власне авторське бачення сутності та змісту поняття «соціальне управління», визначити основні проблеми в оцінці ефективного соціального управління та запропонувати напрямки їх усунення в чому і полягає мета даної статті.

Основний матеріал дослідження з обґрунтуваннями отриманих результатів На сьогодні в теорії та практиці соціального управління ще відсутній підхід до оцінки соціальної ефективності, що пояснюється не лише новизною проблеми, але і її багатогранністю та особливою природою соціальних процесів. Характерним та типовим є те, що соціальні проблеми завжди актуалізуються в період реформаторських перетворень господарської системи, що підтверджується сучасним етапом розвитку України. Це можливо пояснити глибинними трансформаціями, які виходять далеко за межі економіки, безпосередньо впливаючи на зміну соціальних чинників життя суспільства. Реформування та перетворення в економіці проходять швидше від соціальних змін, що призводить до розриву між економічною та соціальною сферами. Такий розрив на практиці проявляється через зниження соціальних стандартів життя суспільства, а в окремих випадках - спричиняє соціальну кризу [1].

В Україні, на шляху проведення економічних реформ, потрібно враховувати вагомість соціального фактора в реформаторському процесі для вирішення проблем, пов'язаних із соціальною стабільністю в суспільстві, забезпеченням підтримки населенням нагальних, але іноді болючих економічних перетворень. Саме від соціального чинника багато в чому залежить глибина, необоротність та ефективність соціальних та економічних реформ.

Характеризуючи соціальну сутність управління, в тому числі державного, спираючись на дослідження В.Б. Авер'янова зазначаємо, що:

-суспільство, як соціальна організація – це складна самокерована система, що само керується і постійно перебуває в русі, не може існувати без наявності безперервного управління. Тому управління є способом існування соціальної організації, її іманентний елемент;

-управління є особливою соціальною функцією, що виникає з потреби самого суспільства як самокерованої системи і супроводить усю історію суспільства, набираючи політичного характеру та відповідних державних форм в суспільстві соціального розширення. При аналізі сутності державного управління не можна ігнорувати його політичного аспекту. Але цей фактор не має применшувати загально соціальне призначення управління, відсувати на другий план питання техніки й технологій управління, що призведе до зниження його ефективності;

-кожному типу соціальної організації, конкретно-історичному суспільству притаманні свій зміст, свої специфічні процеси, форми і методи управління. Тому зміст управління не можливо відривати від середовища його функціонування;

-соціальне управління перший елемент системи суспільних відносин і його характер і зміст залежить від їх сутності. В свою чергу соціальне управління зводиться до впорядкування та розвитку суспільних відносин;

-з переходом у постіндустріальне суспільство, розвитком науково-технічної революції, зростанням і ускладненням техніки та технології виробництва значно зростає питома вага управління процесами виробництва. В цих умовах людина має розкрити увесь свій творчий потенціал аби успішно виконати нові трудові функції і соціальні обов'язки, а її роль як соціальної істоти та участь в управлінні людьми не тільки не зменшуватиметься, а, навпаки, зростатиме;

-«матеріальний» зміст управління як соціальної функції виявляється передусім в організаторській діяльності і це одна з головних рис державного управління. Організуюча діяльність реалізується шляхом об'єднання, узгодження, регулювання, координації, контролю, а також владно-регулюючими і примусовими заходами держави. Організаційний зміст управління найбільш чітко виражається в плануванні колективних зусиль та розподілі обов'язків їх учасників у досягненні конкретних цілей, в розпорядництві, тобто в регулюванні повсякденної діяльності колективів, в контролі за ходом здійснення поставленої мети, в організаційному забезпеченні усіх стадій управлінського процесу. Тобто управління – це насамперед організація дій по координації, об'єднанню в систему спеціалізованих зусиль групи людей.

Суть ефективності полягає в тому, що управління забезпечує вирішення поставлених завдань в короткий термін при найменших витратах ресурсів: економічних, фінансових, трудових, соціальних, духовних і т. п. Неправомірно

ефективність розглядати як результати різних видів конкретної управлінської діяльності. У суспільстві інтегруючим є соціальний результат, підвищення якості життя громадян при найменших витратах всіх інших засобів. Саме якість життя - основна мета суспільного розвитку і головний критерій ефективності [4].

Для оцінки якісних параметрів ефективності управлінської діяльності перш за все необхідно мати на увазі мету розвитку соціального цілепокладання, провідне місце в якій займають соціальні категорії, які і визначають вектор розвитку всім іншим, і витрати на їх здійснення, а також кінцевий результат. Ефективність в даному випадку оцінюється як сукупність зусиль щодо досягнення соціальних цілей, як ступінь наближення до виконання соціальних нормативів.

Центральною проблемою методології ефективності, за теорією В.Н. Іванова, [5] є узгодження цілей (загальних і приватних, стратегічних, середньострокових та прилеглих), вибір пріоритетів, облік термінів і досягнення і отримання тих чи інших результатів. Тому необхідною умовою отримання ефективності є, по-перше, узгодженість результатів з фундаментальними, перспективними цілями розвитку соціальної системи (суспільства), особливо в період його реформування або модернізації, по-друге, орієнтація на людину, «людський ресурс» як мета і вирішальний фактор всіх змін, накопичення потенціалу розвитку.

При цьому обов'язково рекомендується врахувати труднощі такого розрахунку, оскільки:

- різні ефекти не можуть бути виміряні в одних і тих же, одиницях;
- ефекти можуть мати різну спрямованість, модальність (позитивну, негативну);
- не існує повною мірою вартісних оцінок деяких результатів діяльності, наприклад, ціни людського життя, втрати культурних цінностей і т. п.;
- практична значущість всіх дій суб'єктів управління у кінцевому рахунку визначається результатами соціального розвитку, збалансованістю інтересів його членів, якістю їхнього життя у відповідності з існуючими зразками (нормами) соціального прогресу і можливостями (економічними та соціокультурними) даної країни. Універсальною схемою оцінки ефективності є побудова оптимальної теоретичної моделі ефективного соціального управління з урахуванням передового світового і вітчизняного досвіду і накладення цієї моделі на реальне життя, яка наведена на рисунку.

Сукупність соціально-орієнтованих показників, статистичні дані, в основному поділяються на 4 рівня: міжнародний, державний, регіональний і місцевий, які повинні бути побудовані на одній концептуальній основі, об'єднані єдиним банком даних у рамках інформаційної системи і співвіднесені з міжнародними нормативами та

критеріями. Велике значення в оцінці ефективності управління безумовно повинно належати критеріям ефективності. Нагадуємо, що критерій це засіб для оціночного восприяття, іншою мовою конкретна ознака, на основі якої відбувається оцінка чи класифікація, визначається значущість чи незначущість чогось, стан об'єкта. Також за критеріями визначають об'єктивну направленість ефективності, а показники оцінюють досягнутий рівень. Зв'язок між ними може бути представлений наступним чином: критерії визначаються з прибутку, економії, витратам а показники - характеризують їх кількісні характеристики: максимальні, середні, низькі [7].

Критерії та показники соціальної ефективності диференціюються за сферами життя: економічної, соціальної, політичної, духовно-культурної. До числа визначених економічних критеріїв та показників належать, наприклад, такі, як: темпи зростання, сукупний національний продукт, зростання продуктивності праці, технічна оснащеність виробництва та ін. До соціальних критеріїв відносяться: індивідуальний дохід, сімейний дохід, мінімальний прожитковий рівень, споживчий кошик і ін. Політична сфера характеризується: розвиненістю демократичних інститутів, наявністю громадянського суспільства, розвиненістю правового регулювання, включенню населення в управління громадськими справами і т. п. Стан духовно-культурного життя суспільства зазвичай оцінюється рівнем розвитку науки, культури, освіти. Наприклад, прийнятним показником для розвитку суспільства в розвинених країнах у галузі освіти є такий: витрати на освіту мають бути не менше 6% бюджету, інакше неминуча стагнація в розвитку суспільства.[2]

Ефективне управління можливо при ефективному функціонуванні не тільки сильної держави, але і всіх цивільних інститутів суспільства (трудових асоціацій, сімей, творчих організацій, науки як суспільного інституту, місцевої громади, кожного громадянина, партій і політичних рухів, заходів, народних референдумів і т. п.). Останні беруть на себе регулювання в окремій сфері діяльності, здійснюють функції управління та організації, які отримують від держави необхідні ресурси та права, проводять соціальний контроль за діяльністю держави як у всіх сферах його повноважень, так і в найбільш компетентній для кожного інституту.

Висновок Суть ефективності соціального управління полягає в тому, що управня забезпечує досягнення мети, вирішення поставлених завдань в можливо короткий термін при найменших витратах ресурсів. Універсальною схемою оцінки ефективності є побудова оптимальної теоретичної моделі, яка служить не тільки для оцінки проблемної ситуації, а й для вироблення критеріїв, показників та індикаторів, які дозволяють кількісно та якісно оцінити зміни, які відбуваються.

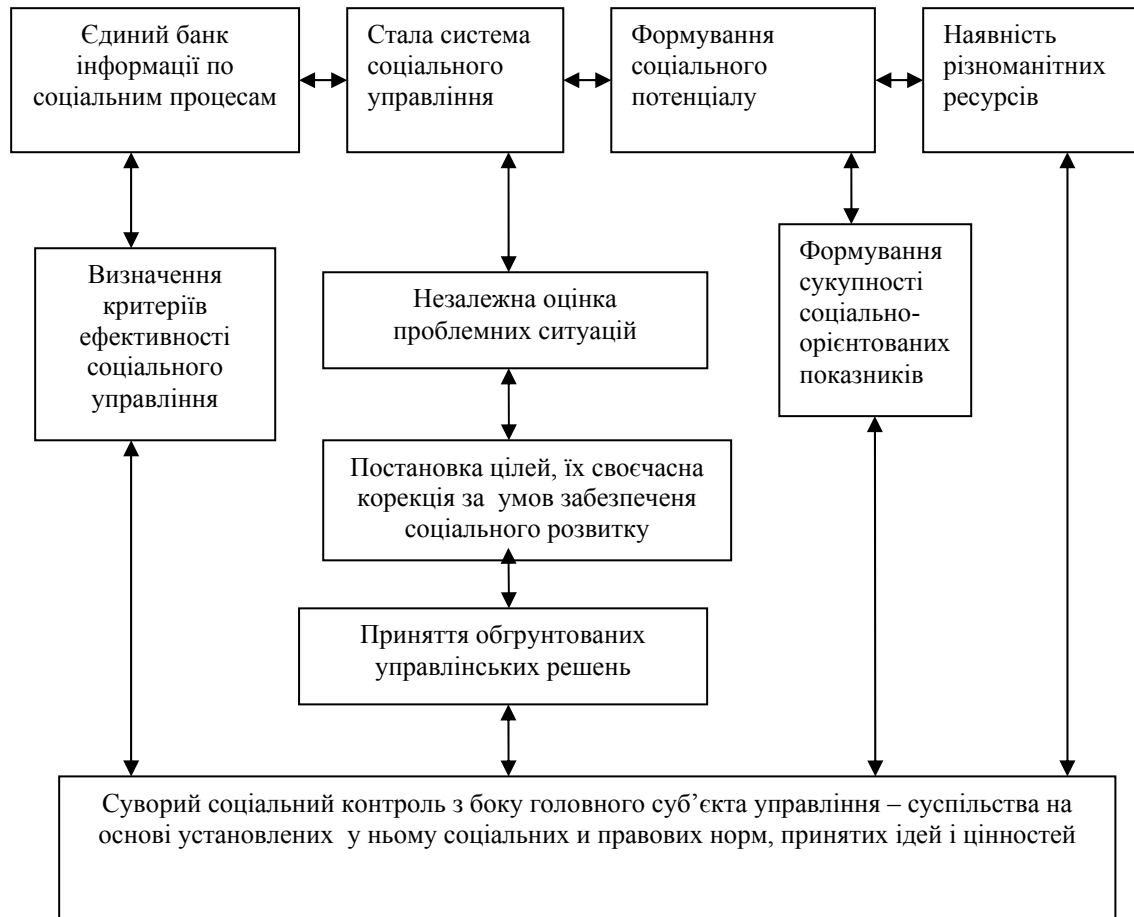

Рисунок - Теоретична модуль ефективності соціального управління

Визначені соціальні особливості управління являють собою найсуттєвіше в його змісті, отже, властиві також і державному управлінню. Якщо в цілому управління в суспільстві являє собою загально соціальну функцію, що реалізується через владно-організуючу діяльність з метою забезпечення узгодженості спільної праці та побуту людей для досягнення суспільнозначущих завдань.

Вдосконалення соціального середовища може бути забезпечено шляхом підвищення ефективності реалізації основних функцій управління, що спрямовано на поліпшення соціальних показників. Необхідність забезпечення ефективності управління соціальним розвитком вимагає прийняття оптимальних управлінських рішень, які якнайкраще дозволять вирішити соціальні завдання. Тому автором було удосконалено модель, що дозволяє вибрати й обґрунтувати оптимальне управлінське рішення.

Анотація. В статті розглянуто поняття «соціальне управління», актуальність, проблеми і перспективи управління в сучасних умовах господарювання. Досліджені проблеми ефективності соціального управління соціальним розвитком.

Ключевые слова: соціальне управління, розвиток, ефективність

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Гладышев А.Г., Иванов В.И. Основы социального управления: Учебное пособие. Под ред.. В.Н. Иванова.-М.: Высшая школа, 2001 – 271с.
- 2.Социальная корпоративная политика: проблемы, опыт, перспективы / Под ред.. Н.А. Волкова. – М.: Дашков и К., 2004
- 3.Афанасьев В.Г. Человек в управлении обществом. М., 1977.
- 4.Атаманчук Г.В. Обеспечение рациональности государственного управления. М., 1990.
- 5.Иванов В.Н. Социальные технологии в современном мире. М., 1996.
- 6.Кабушкин Н.И. Основы менеджмента: Учебное пособие. Минск, 1999.
- 7.Петерс Т., Уотерман Р. В поисках эффективного управления /Пер. с англ. М., 1984.

Summary. A concept is considered in the article «social management», actuality, problems and prospects of management in the modern terms of menage. Investigational problems of efficiency of social management social development.

Key words: social management, development, efficiency

*Рецензент д.е.н., професор ДонІЗТ Макогон Ю.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токамакова І.В.*

УДК 316.47

ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ НА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК КОЛЕКТИВУ ПІДПРИЄМСТВА ЗГІДНО КІЛЬКІСНОГО ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ

Чупир О.М., к.е.н. (ХДТУБА)

Розглядається проблема планування витрат на соціальний розвиток колективу підприємства. Запропоновано підхід до розподілу коштів на соціальні потреби, що заснований на кількісному визначенні соціальних пріоритетів.

Ключові слова: колектив підприємства, соціальний розвиток, соціальні потреби, витрати.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. За умов економічної кризи особливо зростає важливість ефективного управління соціальними процесами в трудових колективах. Тому розробка методологічних питань управління соціальним розвитком колективів підприємств є актуальним завданням, що має неабияке науково-практичне значення.

Як відомо, для реалізації соціальних цілей трудового колективу керівництвом підприємства планується витратити певні кошти. Виходячи з того, що для повного задоволення соціальних потреб трудових колективів цих коштів часто не вистачає, потрібно визначити соціальні пріоритети і, саме враховуючи, ці пріоритети доцільно планувати соціальні витрати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор з посиланням на джерела. Існує кілька підходів для визначення соціальних пріоритетів. Більшість авторів рекомендує зробити системний аналіз існуючого стану соціального розвитку колективу, використовуючи метод експертних оцінок [1]. Деякі автори, наприклад [2], вважають, що головним критерієм для визначення вказаних

пріоритетів має бути мотивація працівників до ефективної праці. Інші автори, зокрема [3], пропонують зробити соціально-психологічний аналіз колективу підприємства, що дасть змогу з наукової точки зору визначити найбільш перспективні шляхи його (колективу) подальшого соціального розвитку. Певним недоліком усіх вищезгаданих підходів є те, що вони лише опосередковано враховують думку власне колективу підприємства щодо його соціальних пріоритетів.

Дійсно, соціальні пріоритети, які буде визначено у соціально-психологічних дослідженнях або за допомогою експертів, є достатньо об'єктивними і науково обгрунтованими. Однак, вони можуть суттєво відрізнятися від суб'єктивних уявлень більшості членів колективу підприємства. А розподіл коштів на соціальні потреби без реального урахування думки трудового колективу (адже експертами звичайно виступають представники керівництва підприємства та фахівці зі сторонніх організацій) може призвести до соціальних конфліктів на підприємстві.

Виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. У